MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
ONOR. IMHALLEF
JACQUELINE PADOVANI GRIMA

Seduta tas-6 ta' Ottubru, 2014

Citazzjoni Numru. 508/2011

DAVID PACE (ID 475573M)

VS

JAMIE VELLA (ID 286083M)

Il-Qorti :

Rat r-rikors guramentat ta' David Pace tal-24 ta' Mejju 2011, li jaqra hekk:

1. *"Peress illi permezz ta' kuntratt datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009, l-attur xtara minghand il-konvenut l-avvjament u l-assi ta' negozju ta' provvista ta' servizz ta' skips u scammels;*

2. *Peress illi apparti dan kollu hu palezi fis-sistema guridika taghna li l-kuntratti fil-kummerc iridu jsiru in uberrimae fedae u sa jirrizulta li dan kien mankanti ghal kollox fin-negozju li sar bejn il-kontendenti;*

3. *Peress illi wara li sar in-negozju l-attur skopra li kien gie ngannat u dan peress li l-avvjament ma kien jiswa xejn u li l-assi konsistenti fl-iskips u t-trakkijiet ma kienux aktar idonei;*

4. *Peress illi dan kollu hu minhabba l-fatt li kollox kien out-dated u dan stante li ftit wara li giet ffirmata relattiva, l-iskart ried jibda jigi separat u ghalhekk l-apparat mixtri ma kienx idoneu;*

5. *Peress illi tant hu minnu dan li l-maggoranza tax-xoghol ittiehed minn adzjendi ohra bhal dawk tal-Green Park u tal-Green MT;*

6. *Peress illi mill-provi se jirrizulta wkoll li l-konvenut kien jaf b'dan l-istat ta' fatt pero' naturalment oskura malizzjozament mill-attur;*

7. *Peress illi f 'paragrafu (c) il-konvenut kien iddikajara li m'hemm l-ebda fatt jew cirkostanza relatata man-negozju jew ma' l-assi li ma gietx mgharrfa lill-attur:*

   "'There is no fact or circumstance related to the Going Concern or to the assets known or which ought reasonably to be known to the Vendor which has not been disclosed in writing to the Purchaser prior to or contemporaneously with the execution of this deed and which, if disclosed, might reasonably, have been expected to influence the decision of the Purchaser to purchase the Going Concern and the Assets at the Consideration and/or on the terms contained in this deed or at all."

8. *Peress illi ricentament l-attur sar jaf illi l-assi li xtara permezz tal-kuntratti in kwistjoni ma jistghux jibqghu jintuzaw minhabba li issa l-iskart qieghed jigi sseparat u allura hemm bzonn apparat differenti.*

9. *Peress illi ghalkemm l-attur ma kienx jaf b'dan meta ffirma l-kuntratt de quo il-konvenut kien jaf u naqas milli jgharraf lill-attur kif ser jirrizulta waqt is-smiegh u t-trattazzjoni ta' din il-kawza.*

10. *Peress illi ghalhekk, il-kunsens ta' l-attur kien vizzjat.*

Ghaldaqstant l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha: -

1. Tiddikjara li meta l-kontendenti ffirmaw l-ftehim datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009, ghalkemm il-konvenut kien jaf illi l-assi ma setghux jibqghu jintuzaw, naqas milli jinforma lill-attur b'dan;

2. Tiddikjara konsegwentement illi l-kunsens ta' l-attur meta ffirma l-ftehim datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009 kien vizzjat;

3. Tirrixendi l-iskrittura datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009,

Rat li l-atti tar-rikors promotorju, digriet u tal-avviz tas-smiegh gew debitament notifikati lill-intimat skond il-ligi;

Rat ir-risposta guramentata ta' Jamie Vella (ID: 286083M), tas-27 ta'Settembru 2011 (a fol.5 et seq.), li taqra hekk:

1) *Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra l-attur;*

2) *Illi l-attur ghandu jiddikjara liema huwa l-vizzju li qieghed jibbaza t-talbiet tieghu fuqu, stante li dan mhux dikjarat;*

3) *Illi ma jinkkonkorru ebda wiehed mill-elementi mehtiega mil-Ligi sabiex il-ftehim de quo jigi rexxiz;*

4) *Illi kuntrarjament ghal dak allegat fit-tieni paragrafu tar-rikors guramentat,ma jezisti ebda obbligu ta' uberrimae fidei fil-kaz de quo, izda l-grad normali ta' buone fede li solitament huwa rikjest f kuntratti;*

5) *Illi kuntrarjament ghal dak allegat mill-attur, il-klawzola VI tiddisponi li:*

> *"The Assets are being sold in their present state and condition or 'tale quale' without any warranties, express or implied, or conditions including, but not limited to, warranties as to latent*

> *defects, warranties of merchantable quality, satisfactory quality, merchantability or fitness for a particular purpose, or those arising by Law, statute, usage of trade, course dealing or otherwise. The entire risk as to the results and performance of the Going Concern and/or of the Assets is assumed by the Purchaser. In this respect, the Purchaser declares to have duly examined and inspected the Assets and to have duly and independently evaluated the commercial prospects of the Going Concern and to be satisfied with the Assets' present state and condition and the Going Concern's -financial and business prospects"*

B'dan ghalhekk li b'din id-dikjarazzjoni huwa fl-ewwel lok qieghed jiddikjara li huwa spezzjona l-Assi, u ghaldaqstant ma jistax illum jallega li huma skaduti, u fit-tieni lok, bid-dikjarazzjoni li huwa evalwa l-prospetti kummercjali ta' l-avvjament mibjugh, u li huwa kuntent bil-'Going Concern's financial and business prospects' , ma jistax jghid illum li l-avvjament ma kien jiswa xejn.

Bl-ispejjez"

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat il-verbal tal-24 t'April 2013 fejn l-atti tar-rikors 636/2011 tal-kawza fl-ismijiet inversi, qedgha tinstema kontestwalment mal-kawza odjerna u fejn il-partijiet qabblu li xhieda moghtija fl-atti tar-rikors 636/2011 ghandhom japplikaw ukoll ghal din il-kawza (a fol. 53);

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet ta' David Pace tat-3 ta' Frar 2014 (a fol. 75 et. seq.tal-process 508/2011/JPG);

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet responsiva ta' Jamie Vella tal-10 ta'Marzu 2014 (a fol.77 et seq tal-process 636/2011/JPG);

Rat id-dokumenti u l-atti kollha tal-kawza;

Semghet it-trattazzjoni tal-partijiet;

Ikkonsidrat:

Illi mix-xhieda prodotta jirrizulta illi David Pace, permezz ta' kuntratt datat 28 ta' Mejju 2009, xtara minghand Jamie Vella l-avvjament u l-assi ta' negozju ta' provvista ta servizz ta' skips u scammels – vide fol. 15 sa 32.

Illi Pace jallega li wara li sar in-negozju huwa skopra li kien gie ngannat u dan peress li l-avvjament ma kien jiswa xejn u li l-assi konsistenti fl-iskips u t-trakkijiet ma kienux iktar idoneji u dan minhabba l-fatt li kollox kien out-dated ghaliex ftit wara li giet iffirmata l-iskrittura de quo, l-iskart ried jibda jigi separat u ghalhekk l-apparat mixtri ma kienx idoneju.

Illi minhabba f'hekk Pace ma setax jiehu x-xoghol jew parti mix-xoghol li kien hemm f'dan is-settur u socjetajiet ohra li kellhom l-appart idoneju hadu dan ix-xoghol.

Pace allega li ma kienx jaf bit-tibdil fis-sistema meta ffirma l-kuntratt de quo izda li Jamie Vella kien jaf u naqqas milli jgharraf lil Pace.

Pace xehed illi huwa ma kien hallas xejn meta iffirma l-kuntratt ghaliex il-hlas kellu jsir xi sena wara. Pace xehed illi ghar-rigward ta' wiehed mit-trakkijiet, dan mill-ewwel ma bediex jahdem, waqt illi l-iehor wara gimgha gralu hsara fix-*chassis*, u meta mar ghand il-*mechanic* qalllu illi ma kienx ekonomikament vijabli biex jissewwa. Illi ghaldaqstant huwa kellu jixtri it-trakkijiet minn barra bi prezz ta' sebghat elef Ewro (€7,000). Illi di piu', rrizulta illi minkejja l-kuntratt kien jitkellem dwar tmenin skip, parti sostanzjali ta' dawn l-iskips kienu jappartienu lil terz u cioe' certu Zeppu, li gabar nofs l-iskips ghax sostna li kienu tieghu.

Illi mill-affidavit tieghu minn a fol. 41 sa 44 David Pace xehed illi huwa sar jaf bin-negozju ta'Vella ghaliex fil-bidu s-socjeta' Greenlines kienet interessata li tixtri in-negozju ta' Vella. Jinghad illi dak iz-zmien David Pace kien jahdem ma Greenlines li ghaldaqstant talbitu biex jiehu ir-ronda ta' Vella halli jaraw jekk in-negozju kienx jghodd ghal-Greenlines. Greenlines fil-fatt ma kienitx intrigat sabiex tiehu ix-xoghol ta'Vella. Nelfrattemp David Pace ma baqghax jahdem ma Greenlines u thajjar jiehu x-xoghol ta' Jamie Vella. David Pace xehed illi ghalkemm ipprova jakkwista *loan* minghand il-banek, huwa ma rnexxielu jikseb ebda facilita'

bankarja. Illi sussegwentement il-partijiet ftehmu li Pace ihallas lil Vella wara sentejn, mill-qliegh li jkun ghamel mix-xoghol stess. Gie muri trakk Sedon Atkinson u trakk iehor tal-marka ERF bil-high up mieghu u Vella accertah illi jahdmu. Sar il-kuntratt quddiem in-Nutar Smith La Rosa.

Pace xehed illi biex il-*mechanic* dahrlu l-Atkinson nefaq elf lira Maltin (Lm1,000). Illi di piu' mal-ewwel gurnata dan waqaf. Meta informa b'dana kollu lil Vella, Vella ippropona illi jbieghlu trakk iehor tal-marka SD ghal prezz ta' elfejn lira. Pace xehed li kien daru mal-hajt u kien kostrett li jixtri dan it-trakk biex ikun jista' jahdem. Gara' illi anke dan it-trakk inqalghulu problemi kbar u hadem biss ghal madwar xahar, ghaliex kellu ix-*chassis* iwweldjat u dan ix-*chassis* inkiser. Nelfrattemp is-Sindku tal-Mellieha beda jilmenta ma Pace illi ma riedux jahdem ir-rotta b'dawk it-trakkijiet li kien bieghlu Vella ghaliex kienu jdahhnu u jwaqqghu iz-zibel. Illi di piu' parti kbira mill-iskips kienu ittimbrati bil-marka NC u Zeppu beda jigbor dawn l-iskips hekk immarkati u informa lil Pace illi Vella kien seraqomlu. Minkejja illi Pace kien informa b'dana kollu lil Vella, Vella kien jghidluli ma setgha jaghmel xejn.

Mix-xhieda ta' Stefan Fenech, Direttur tal-Paradise Bay Hotel a fol. 54 et seq. irrizulta illi David Pace beda jiehu hsieb l-iskart mill-1 ta' Gunu 2009 sal-31 t'Ottubru 2010,f'liema data informahom li ma setghax ikompli.

Joseph Deguara a fol. 58 et seq. Direttur tal-Panorama Hotel Mellieha, ikkonferma xhieda tax-xhud precedenti, izda qal illi Pace ma baghax jaghti s-servizz tal-gbir tal-iskart. Deguara sostna li dan is-servizz ma kienx tajjeb – vide fol. 59.

Minn naha l-ohra Jamie Vella xehed (a fol. 40 sa 42 tal-atti 636/2011), illi huwa kien ilu fin-negozju tal-iskips u l-iskammels ghal madwar ghaxar snin u xtaq illi jieqaf,

" 'l ghaliex ma riedx illi jahdem iktar bil-lejl."

Pace, li kien jahdem ma Greenlines kien ghamel bejn erbgha u hames gimghat idur ir-ronda mieghu sabiex jidra r-rotta. Vella ikkonferma illi Pace ma kisibx facilita' bankarja u ghalhekk hu (Vella) accetta illi l-pagamenti jibdew isiru wara sentejn. Vella xehed illi huwa ghadda l-lista tal-klijenti tieghu lil Pace u laqqaghom mieghu. Ikkonferma ukoll illi huwa inghata hames cekkijiet ta' hames mija u disghin Ewro (€590) minghand Pace, izda ssarfu biss l-

ewwel tnejn. Dawn ic-cekkijiet jirreferu ghall-oggetti ohra illi kien biegh lil Pace wara li kien sar il-kuntratt, u jinkludu apparat tal-*welding* u *power wash*. Vella xehed illi insegwitu tal-kuntratt, dahhlet is-sistema tas-separazzjoni tal-iskart li kienet ilha imsemija illi sejra tidhol:

"... lil David ma qaghdx nghidlu xejn fir-rigward ta' dan,(il-bdil fis-sistema tal-gbir tal-iskart) ***ma kontx naf meta ser tidhol din is-sistema. Din is-sistema kienet tfisser li trid thalli tlett skips ghand il-klijent."*** (Ibid)

Vella xehed li huwa kien dejjem uza l-istess apparat li biegh lil David u qatt ma kellu problemi. Vella xehed illi huwa kellu lista ta' klijenti cioe' lukandi u ristoranti kollha fl-inhawi tal-Mellieha u kien jarmi l-iskart il-Maghtab. Vella xehed illi Pace sahhansitra kien halla skips warajh fil-Paradise Bay Hotels, beda jitraskura u ma bediex jigbor l-iskart ta' kuljum.

Vella, in kontro ezami, **ma setghax jghid meta dahlet is-sistema tar-reciklagg, izda jghid li zgur li kien ghadda xahar mid-data tal-iffirmar tal-kuntratt.**

Vella xehed li din is-sistema ta'reciklagg kienet tinvolvi hlas ghal kull operazzjoni li ssir:*"Jekk inti ha tmur tigbor separatament, ser tithallas separatament,"* izda li kienet tirrikjedi izjed skips. A fol. 71, Vella innega li l-iskips illi biegh lil Pace kienu ta' terzi.

Ikkonsidrat:

Illi l-attur f'din il-kawza talab sabiex din il-Qorti: tiddikjara li meta il-kontendenti ffirmaw l-ftehim datat tmienja u ghoxin ta' Mejju 2009, minkejja li l-konvenut kien jaf illi l-assi ma setghux jibqghu jintuzaw, naqas milli jinforma lill-attur b'dan: in oltre, tiddikjara konsegwentement illi l-kunsens ta' l-attur meta ffirma l-ftehim datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009 kien vizzjat u konsegwentement tirrexxindi l-iskrittura datat tmienja u ghoxrin ta' Mejju 2009,

Illi ghal dawn it-talbiet l-konvenut f'din il-kawza ppresentat varji eccezzjonijiet. Il-Qorti taghmel accenn ukoll ghal-fatt illi l-konvenut ippresenta wkoll rikors guramentat fejn talab li

David Pace jigi kkundannat ihallas is-somma ta' €41,770 rappresentanti din is-somma debiti varji skont l-iskrittura tat-28 ta' Mejju 2009.

Illi ghalhekk din il-kawza instemghet kontestwalment ma' kawza ohra li hemm fl-ismijiet inversi (Citaz. Nru 636/11 JPG).

Illi ghalhekk il-kawzi Nru 636/11 JPG u Nru 508/11 JPG instemghu kontestwalment u din il-Qorti tqis illi l-ewwel materja li kellha tigi ezaminata u deciza kienet jekk il-kunsens ta' Pace kienx ivvizzjat meta ffirma l-iskrittura tat-28 ta' Mejju 2009 li permezz taghha xtara l-avvjament u trakkijiet ta' gbir ta' skart minghand il-konvenut. Dan ghaliex din il-materja hija l-qofol tal-eccezzjonijiet odjerni u tat-talbiet fil-kawza Citaz. Nru 636/11 JPG.

Ikkonsidrat:

Illi dwar il-kuncett ta’ buona fede fil-kuntratti, l-awtur ewlieni Alberto Trabucchi fil-ktieb tieghu Istituzioni di Diritto Civile, jirritieni (Vide Para 281):

‘Se crediamo, come dobbiamo credere, nel progressivo riconoscimento del valori sociali, la buona fede nel diritto moderno deve affermarsi come regola aurea del rapporto obbligatorio.’

Dan l-awtur kien tal-opinjoni li fl-obbligazzjonijiet in generali u ghalhekk anke dwar il-kuntratti, kien essenzjali li dawn jigu regolati mill-buona fede, li huwa element baziku u fondamentali ghall-kuntratti.

Fil-fatt dan l-awtur jiddeskrivi l-artikolu 1175 tal-Kodici Civili Taljan, u cioe` l-artikolu dwar il-boni fidi fil-kuntratti bhala l-pulmun tad-dritt posittiv: *‘il debitore e il creditore devono comportarsi secondo le regole della correttezza, in relazione alle esigenze del mercato e ai principi di solidarieta umana e sociale.’*

Dan l-awtur ikompli jaghti ezempji tal-obbligu tal-buona fede:

> *Obbligo di correttezza e dovere di buona fede rispondono a uno stesso criterio. E ne troviamo numerose, significative, espressioni in molte*

> *norme del Codice.* ***La buona fede e`richiesta nel contegno delle parti durante le trattative*** *(art. 1337; V. § 70);* ***la buona fede e richiesta nell'interpretazione*** *(art. 1366; v. § 77)* ***e nell'esecuzione del contratto*** *(art. 1375; v. § 75). Anche l'interessante disposizione dell'art. 1338 si deve considerare nello stesso spirito; non c'e` pui solo il fair play,* ***ma la solidarieta` sociale impone perfino l'obbligo di mettere sull'avviso la controparte circa le possibili cause di invalidita del contratto che si vuele concludere.*** *La violazione della correttezza nella vita economica è prevista come un caso, da perseguire, di concorrenza sleale (art. 2598, n. 3) (2).*

Illi d-dmir tal-korrettezza u buona fede jehtieg kollaborazzjoni minima li ghandha tifforma parti ta' kull sistema legali moderna. Din is-solidarjetà hekk stabbilit hija mahsuba biex tnaqqas l-element egoistiku fil-formulazzjoni tal-kuntratti jew obbligazzjonijiet in generali. Dawn il-principji ghandhom ikunu fundamentali fir-relazzjonijiet legali tant li jrid inkun hemm l-aspettattiva li kull kontraendi qed jigi ttrattat skond dawn l-istandards ta 'onestà u l-gustizzja.

Illi xi uhud mill-elementi ta' dan il-principju huma imposti anke fis-sistema guridika taghna. L-Artikolu 993 tal-Kodici Civili jiddisponi li l-kuntratti ghandhom jigu esegwiti bil-bona fidi. Din ir-regola ma tirrigwardax biss **l-mument tal-esekuzzjoni** tal-kuntratt izda il-kejl **japplika wkoll fl-istadju anterjuri** ghall-formazzjoni tal-kuntratt. Infatti fil-kawza **Baldacchino v. Ic-Chairman tal-Korporazzjoni Enemalta et**, deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-11 ta' Ottubru, 2006, intqal a propositu:

> *'Innegabilment, il-metru ta' dik il-bona fide li jippreciza l- Artikolu 993 tal-Kodici Civili, u li bih jitkejjel l-ezekuzzjoni tal-kuntratti in generali, ghandu jkollu, b'adozzjoni, post xieraq anke fl-istadji anterjuri ghall-konkluzjoni tal-kuntratt. Hekk bil-metru ta' dan l-istess principju, l-parti li tghid li ssubiet dannu tista' ggib 'l quddiem, prova ta' mgieba soggettiva ta' malafede fil-kontroparti jew anke prova ta' kondotta merament kolpuza fejn dik il-kontroparti tkun, bla motiv gust, naqset b'tali mod li twassal biex teludi l-aspettattivi tal-offerent fejn dan ikun ippresta fidi, bl-offerta tieghu, fuq il-konkluzjoni tal-kuntratti.'*

Di piu’ fil-kawza fl-ismijiet **George Vella et vs Sammut Concrete Supplies Ltd.** (Deciza mill-Prim Awla fid-19 ta' Novembru, 2013 (Citazzjoni Numru. 2022/2000/1), il-Qorti irriteniet li l-regola tal-buona fede tapplika mhux biss ghal dak li jinghad fil-kuntratt, izda wkoll ghall-konsegwenzi kollha li ggib maghha tali obbligazzjoni.

Illi b’hekk huwa car li l-buona fede, fil-kuntest tas-sistema guridika Taljana, hija simili ghall-kuntest tas-sistema taghna. Tali principji imposti mill-artikoli tal-ligi u mill-gurisprudenza jikkorrispondu ghad-dmir li wiehed jagixxi minghajr ma jippregudika l-interessi ta' haddiehor barra mill-limiti tal-protezzjoni legittima taghhom stess.

Illi l-Qorti hija tal-fehma li l-kuncett tal-uberrimae fidae huwa kuncett li japplika biss f’kazijiet specifici bhala kuntratti tal-assigurazzjoni izda mhux f’kull kuntratt ta’ natura purament kummercjali. Il-Qorti ghalhekk fl-isfond tal-kuncett ta’ buona fede hawn fuq deskritt, bl-elementi indikati, sejra tezamina jekk fil-fatt l-buona fede da parti tal-konvenut kienitx nieqsa meta gie iffirmat il-kuntratt bejn il-partijiet.

Illi in oltre, l-Qorti trid tara jekk jissusistux l-elementi tal-artikolu 974 tal-Kodici Civili jipprovdi li:

> *"Jekk il-kunsens ikun gie moghti bi zball, jew mehud bi vjolenza, jew b'eghmil doluz, ma jkunx jiswa".*

In partikolari f’din il-kawza qed jigi allegat li kien hemm qerq ossia eghmil doluz da parti tal-konvenut. L-Artikolu 981 jghid: *(1) L-eghmil doluz huwa motiv ta’ nullità tal-ftehim, meta l-inganni maghmulin minn wahda mill-partijiet ikunu tali illi minghajrhom il-parti l-ohra ma kienitx tikkuntratta. (2) L-eghmil doluz ma jistax ikun prezunt, imma ghandu jigi ppruvat.*

Fil-kawza **Angela Galea et vs Grazio u Mary Lourdes konjugi Borg** (deciza fil-11 ta' Lulju, 2008 mill- Qorti Tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri) il-Qorti qalet:

> *(1) Il mantenimento dei contratti e’ di interesse generale, perche’ e’ principio d’ordine pubblico e di pubblikca economia che i titoli di proprieta’ sian fermi e stabili: siffata considerazione impone che nella*

> *causa d'impugnazione di contratto per vizio di consenso si proceda colla massima circospezione perche' non si abbia ad annullare un atto che dovrebbe rimanere in vigore.*
>
> *(2) I principi che regolano il dolo si devono applicare con maggior rigore quando trattasi di un atto a titolo gratuito che quando trattasi di un contratto a titolo oneroso (Laurent XI,127).*
>
> *(3)* ***A provare il dolo bastano gli indizi e le congetture****,* ***purche' siano gravi e concordanti,*** *si da generare la convinzione che la liberalita' o il contratto impugnato* ***e' stato l'effetto dei raggiri usati dall'altra parte o da terzi***" (**Innocenzo Galea vs M. Zammit** deciza fit-3 ta' Dicembru 1919 mill-Qorti ta' l-Appell – Vol. XXIV.i.203).

Dik il-Qorti ghamlet referenza ghall-osservazzjonijiet li ghamlet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza fl-ismijiet **Gio Maria Camilleri vs Joseph Cachia et** deciza fil-31 ta' Jannar 2003:

> *"(a) "A costituire i raggiri non basterebbe il fatto di un predominio acquistato ed esercitato da una persona sull'altra per indurla al contratto, ma occore un'elemento specifico costituito dalle false rappresentazioni, dagli artifizi fraudolenti, dallo inganno, usati quale mezzo per raggirare la scarsa intelligenza dell'altro contraente" - "****Giovanni Farrugia Gay -vs- Emaneule Farrugia Gay****", Prim' Awla, Qorti Civili, 3 ta' Mejju 1921 (Vol. XXIV P II p 578);* (Enfasi ta din il-Qorti)
>
> *(b) "I raggiri usati da uno dei contraente sono stati tali che senza di essi l'altra parte non avrebbe contratto" ("****Terese Galea -vs- Salvatore Bonnici****" a Vol. X pagna 592. Fi kliem iehor l-ingann irid ikun il-kawza determinanti li ta lok ghal ftehim li ghaqqad in-negozju ("****Alice Cassar Torreggiani -vs- Albert R. Manche`****", Appell Civili, 17 ta' Marzu 1958 (Vol. XLII P I p 126);*

> *(c) Kif stabbilit fis-subinciz (2) ghall-Artikolu 981, id- dolo jew frodi ma huwa qatt prezunt izda jrid jigi pruvat minn min jallegah. Trid allura ssir il-prova li parti wahda uzat "scienter" raggiri frawdolenti u artifizji li kienu gravi ("**Joseph Mifsud nomine -vs- Paul Tanti**" u "**Josephine mart Francis Galea -vs- Perit Walter Caruana Montaldo**", iz-zewg kawzi decizi rispettivament fl-4 ta' Frar 1965 u s-16 ta' Dicembru 1970)".*

Ikkonsidrat:

Din il-Qorti tgharaf illi fil-kaz in ezami l-attur kien semplici impjegat, (driver ta' scammel) mal-Greenlines, u minkejja illi ghamel ma madwar xahar idur ir-rotta ma Jamie Vella, Jamie Vella f'ebda mument tul in-negozjati, ma gibed l-attenzjoni l-attur li is-sistema ta' separazzjoni tal-iskart kienet appena li ser tidhol in vigore. Illi z-zamma ta' din l-informazzjoni daqs tant essenzjali, giet pjenament ammessa minn Jamie Vella meta afferma:

"... lil David ma qaghdx nghidlu xejn fir-rigward ta' dan,(il-bdil fis-sistema tal-gbir tal-iskart) ***ma kontx naf meta ser tidhol din is-sistema. Din is-sistema kienet tfisser li trid thalli tlett skips ghand il-klijent."*** (a fol. 41- 42 fl-atti 636/2011)

Din il-Qorti issibha difficli immens biex temmen il-verzjoni ta' Jamie Vella, li wara tnax–il sena esperjenza fil-mistier, ghazel li jbiegh in-negozju fi zmien vicin hafna (ftit iktar minn xahar) minn meta din is-sistema ta'separazzjoni tal-iskart dahhlet fis-sehh. Ghall-kuntrarju din il-Qorti temmen, illi kienet attwalment il-migja imminenti ta' din is-sistema tas-separazzjoni tal-iskart, illi wasslet lil Vella sabiex ibiegh in-negozju tieghu. Ta' min jinnota illi s-socjeta' Greenlines kienet ghazlet illi ma tassumiex in-negozju ta'Vella.

Di piu' jirrizulta mill-provi prodotti illi Jamie Vella kien biegh z-zewg trakkijiet lill-attur David Pace li kienu misjurin sew, u li waqqfu jahdmu ftit wara li gew assenjati lil Pace, tant li Pace kien kostrett jixtri trakkijiet ohra minn barra minn Malta, bi spiza ulterjuri ta' sebghat elef lira Maltin. In oltre jirrizulta wkoll illi minkejja li s-sistema l-gdida ta' separazzjoni tal-iskart, **kienet tirrikjedi zieda ta' skips,** jirrizulta illi nofs l-iskips li kellhom jigu konsenjati

mal-kuntratt, kienu fil-fatt proprjeta ta' terz, certu Zeppi li qabad u gabarhom. Fl-isfond ta' dawn ic-cirkostanzi kollha kien impossibli ghal Pace li jkompli jopera.

Illi skond Dok. A il-kuntratt bejn il-partijiet, - vide fol. 4, il-bejjiegh u cioe' Jamie Vella iggarantixxa fi Klawsola V(c) li :

> ***There is no fact or circumstance relating to the Going Concern or the Assets known or which ought reasonably to be known to the Vendor, which had not been disclosed in writing to the Purchaser prior to or contemporaneously with the execution of this deed and which, if disclosed, might reasonably have been expected to influence the decision of the Purchaser to purchase the Going Concern and the Assets at the Consideration and/or on the terms contained in this deed or at all.***

Din il-Qorti tqis illi l-migja imminenti tad-dhul in vigore tas-sistema tal-iskart kienet fattur kardinali li kellu jigi mgharraf lil Pace qabel l-iffirmar tal-kuntratt meritu tar-rikors.

Illi l-Qorti hija tal-fehma illi apparti l-kwistjoni principali li fil-fatt Jamie Vella kien jaf li kienet ser tinbidel is-sistema ta' gbir tal-iskart u zamm dan mistur mill-attur u kompla bin-negozju, l-Qorti trid tanalizza wkoll, l-effett jew l-impatt fil-bdil tas-sistema tal-gbir tal-iskart, u jekk kienx ta' tali piz li l-attur, kieku kien jaf, ma kienx ser jidhol ghal dan in-negozju.

Il-Qorti tifhem illi l-bidla fis-sistema tal-iskart kellha impatt kbir fuq in-negozju li Vella biegh lill-attur, 'l ghaliex din is-sistema kienet tirrikjedi ferm aktar xoghol, u ferm aktar skips, operazzjoni ta' tindif aktar spissi, u rondi aktar frekwenti. Illi din il-Qorti tqis illi Jamie Vella u socjetajiet ohra f'dan it-tip ta' negozju, kienu jafu illi l-bidla fil-gbir tal-iskart kienet imminenti, u ghaldaqstant dan kien fattur illi certament jaqa taht l-Klawsola V(c), u cioe' fattur li kellu jigi komunikat lill-attur Pace,kif kellu ukoll jigi spjegat lilu il-konsegwenzi li din is-sistema ta' separazzjoni ta' skart kellha iggib maghha. Illi l-bejjiegh Vella permezz ta' Klawsola V(c) estenda ukoll l-istess garanzija fuq l-assi tan-negozju, inkluzi allura l-iskips, liema assi irrezultaw illi fil-fatt kienu jappartienu lil terzi. Dawn iz-zewg fatturi u cioe' d-dhul imminenti fl-operazzjoni tas-sistema tas-separazzjoni tal-iskart u l-kwantita' ta' skips

bhala fatturi, zgur illi kieku gew mgharfa lill-attur, kienu ser jinfluwenzaw b'mod negattiv, id-decizjoni tal-attur fix-xiri tan-negozju u l-assi skond il-prezz miftiehem. Illi di piu' l-ingenji illi gew mibjugha lill-attur, l-ingenji essenzjali ghan-negozju tal-gbir tal-iskart, ma kienux kapaci illi jwettqu l-iskop 'l ghaliex kienu nbieghu, u din il-Qorti tifhem illi Vella certament kien jaf sewwa bil-kondizzjoni mweghra ta' dawn l-ingenji kif kien jaf ukoll bl-ilmenti li l-awtoritajiet kienu ghamlu dwarhom. Il-Qorti tifhem u tqis illli Vella permezz ta' dan il-kuntratt kien qed jehles minn dawn l-ingenji.

Illi din il-Qorti qieset il-Klawsola V(c) tal-kuntratt u il-Klawsola VI tal-kuntratt datat 28 ta' Mejju 2009 fl-atti tan-Nutar Smith La Rosa u cioe' fejn l-assi gew mibjugha tale quale u din il-Qorti tgharaf illi l-Klawsola VI hija kompletament konfliggenti ma Klawsola V(c) u dan ukoll huwa indizju iehor car tal-mala fede da parti tal-intimat.

Ghal dawn il-mottivi l-Qorti tichad l-eccezzjonijiet ta' Jamie Vella, tilqa' t-talbiet ta' David Pace u tirrixindi l-iskrittura datata 28 ta' Mejju 2009 fl-atti tan-Nutar Joseph Smith La Rosa, bl-ispejjez kontra l-intimat Jamie Vella.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------